

CONSILIUL AUDIOVIZUALULUI AL REPUBLICII MOLDOVA

DECIZIA nr. 4

din 20 ianuarie 2023

Cu privire la examinarea rezultatelor monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „Prime”, ca urmare a sesizării Asociației Obștești „Centrul pentru Jurnalism Independent”

În data de 08 decembrie 2022, Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova (în continuare – CA) a recepționat petiția nr. 54/CJI din 08.12.2022 din partea Asociației Obștești „Centrul pentru Jurnalism Independent” (în continuare – CJI), prin care susține că a fost informată de un consumator de servicii media, prin intermediul platformei T(V)E Privește!, despre un caz de nerespectare a legislației media audiovizuale de către serviciul media audiovizual de televiziune „Prime”.

Astfel, CJI susține că la 01 decembrie 2022, între orele 20:00–21:00, „General Media Group Corp” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Prime”, a difuzat talk-show-ul „Vorbește Moldova”/Ancheta rudelor. Potrivit petiționarului, programul menționat vizează circumstanțele producerii decesului unui minor. În cadrul programului au fost prezentate imagini de la locul producerii decesului (creanga copacului, de care s-ar fi sinucis prin strangulare minorul, obiecte/sârma cu care s-ar fi strangulat minorul etc.), precum și informații/opinii privind circumstanțele producerii presupusei infracțiuni de omor sau suicid.

Petiționarul mai susține că producția audiovizuală respectivă a fost difuzată în „Reluare”, originalul programului a fost plasat pe Youtube, datând cu 01 aprilie 2021, fapt care nu a fost menționat pentru telespectatori. În conformitate cu art. 13 alin. (13) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018 (în continuare – CSMA): „Difuzarea în reluare a programelor audiovizuale trebuie să fie însoțită de mențiunea „Reluare” pe întreaga durată a difuzării acestora, cu excepția operelor cinematografice.”

Potrivit CJI, furnizorul de servicii media audiovizuale nu a ținut cont de criteriile de clasificare a programelor audiovizuale prevăzute la pct. 129 din Regulamentul privind conținuturile audiovizuale. Talk-show-ul a fost difuzat fără afișarea vreunui semn de informare a publicului cu privire la conținutul acestui program.

CJI invocă faptul că, la difuzarea producției audiovizuale menționate supra, „Prime” nu a ținut cont de criteriile de clasificare a programelor audiovizuale prevăzute la art. 15 alin. (1) și alin. (6) din CSMA, precum și pct. 130, 150 și 163 din Regulamentul privind conținuturile audiovizuale, art. 5 alin. (5) din Legea nr. 30/2013 cu privire la protecția copiilor împotriva impactului negativ al informației și pct. 4.1 din Condițiile la licența de emisie.

În contextul celor invocate, în conformitate cu prevederile art. 83 alin. (1), alin. (3) lit. c), alin. (4) și art. 84 din CSMA, ale art. 9, art. 69 alin. (2) și art. 73 din Codul administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018, CJI solicită înregistrarea petiției și comunicarea numărului de înregistrare, dispunerea efectuării controlului privind circumstanțele de fapt semnalate, examinarea petiției și informarea petiționarului în termenele prevăzute de lege.

În temeiul prevederilor art. 83 alin. (2) din CSMA, precum și în scopul examinării obiective a tuturor circumstanțelor sesizate, prin scrisoarea nr. 1895 din 26.12.2022, CA a solicitat „General Media Group Corp” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Prime”, să prezinte înregistrările video ale programului menționat în petiție și să-și expună opinia referitor la cele invocate de CJI.

În conformitate cu prevederile art. 75 alin. (4) lit. a) și art. 83 alin. (3) lit. c) din CSMA, CA a supus controlului serviciul media audiovizual de televiziune „Prime” prin prisma celor invocate de CJI.

De menționat că, prin Decizia nr. 379 din 23.12.2022, CA a prelungit cu cel mult 15 zile lucrătoare termenul de examinare a petiției nr. 54/CJI din 08.12.2022 din partea CJI.

Rezultatele monitorizării au atestat că, la 01 decembrie 2022, serviciul media audiovizual de televiziune „Prime”, cu începere de la ora 20:00, a difuzat în reluare programul audiovizual „Vorbește Moldova”/Ancheta rudelor, originalul ediției plasate pe Youtube datând din 01 aprilie 2021.

La începutul programului, moderatoarea prezintă publicului cazul unui băiat de 16 ani care a fost găsit mort într-o vie părăsită din apropierea satului. Rudele băiatului refuză să creadă că acesta s-a sinucis, chiar dacă singura versiune oficială este suicidul, astfel că au realizat propria lor anchetă. În procesul de documentare pentru realizarea programului audiovizual au fost intervievați: mama, prietenul, verișoara, sora victimei, precum și un verișor, care susține că minorul i-ar fi spus că știe cine a comis un furt din sat. Rudele decedatului fac legătură între aceste două infracțiuni și acuză organele de drept de neglijență în desfășurarea anchetei. Echipa de filmare a mers acasă și la cele două persoane suspectate de către rude de implicarea în omor și a vorbit cu un minor și mama acestuia (imaginele intervievaților sunt prelucrate tehnic/blurate).

Cu ajutorul persoanelor interievate și al experților, realizatorii programului și-au propus să răspundă la întrebările: Ce lucruri stranii s-au întâmplat cu puțin timp înainte ca minorul să dispară? Care este versiunea apropiaților băiatului care au pornit propria anchetă? Cum răspund cei pe care familia adolescentului îi crede vinovați de moartea lui?

Pentru a comenta/analiza situația în platou au fost invitați: mama băiatului decedat, prietenul, verișoara, un fost judecător, un jurist și o psihologă. De asemenea, printr-o înregistrare video, a fost prezentată și opinia unui medic legist despre o posibilă înscenare a unui suicid. Potrivit lui, pot fi luate în calcul trei versiuni: suicid, accident, omor. Totodată el prezintă desfășurat scenariul unui act de suicid.

Elemente de descriere a actului de suicid se regăsesc și în declarațiile procurorului-șef, Vitalie Cibotari, cu privire la cazul minorului. Cele menționate de procuror au fost prezentate și în formă scrisă pe ecran.

Pe parcursul talk-show-ului unele precizări ale surselor interievate se dublează atât prin descriere, cât și prin reconstituire: în studiou și la locul unde a fost găsită victima, fapt care amplifică mesajul cu impact negativ prin repetiție. De asemenea, în cadrul programului pot fi remarcate întrebările insistente ale moderatoarei asupra descrierii cazului dat.

Și experții prezenți în studio: Ion Dron (fost judecător) și Vladimir Covali (jurist), în comentariile lor, au oferit detalii despre sinucidere. Vladimir Covali vorbește despre faptul că e de datoria medicului legist și a organelor de urmărire penală să stabilească două lucruri: motivul morții, de la ce a decedat omul și mecanismul morții, cum s-a produs.

De asemenea, în program sunt utilizate repetat cuvinte și sintagme ce pot afecta emoțional consumatorul serviciului media audiovizual. Astfel, prezentarea unor detalii privind suicidul minorului: sârma, creanga, locul și poziția în care a fost găsit acesta, pot afecta dezvoltarea fizică, mintală sau morală a minorilor.

În contextul abaterilor de la legislația audiovizuală, este de menționat că serviciul media audiovizual de televiziune „Prime” nu a specificat faptul că programul este în reluare.

Prin urmare sunt relevante prevederile din CSMA:

Art. 13 alin. (13): „Difuzarea în reluare a programelor audiovizuale trebuie să fie însoțită de mențiunea „Reluare” pe întreaga durată a difuzării acestora, cu excepția operelor cinematografice”.

Art. 15 alin. (6): „În serviciile media audiovizuale liniare se interzice difuzarea programelor audiovizuale susceptibile de a afecta dezvoltarea fizică, mintală sau morală a minorilor, în special a celor ce conțin scene de pornografie sau de violență nejustificată”.

În ședința publică din 20.01.2023, referitor la constatările din raportul de monitorizare, membrii CA au menționat că este regretabil faptul că într-un program de televiziune se discută deschis despre suicid, se interviează un copil și un tânăr care a găsit corpul neînsuflit al prietenului său.

Totodată, a fost remarcat și stilul de polițist de interviuare a surselor de către moderatoarea programului.

De asemenea, s-a menționat că nu au fost protejate datele cu caracter personal ale minorului decedat și ale altor copii minori, iar sora victimei și tânărul, care a găsit cadavrul, au fost interviuați fără respectarea condițiilor speciale de audiere a victimelor, a martorilor, prevăzute de art. 110¹ din Codul de procedură penală al Republicii Moldova.

Membrii CA regretă faptul că, în anul 2023, un asemenea program, care încalcă normele legale pentru a-și crește audiența, poate fi găsit pe Internet și este transmis în reluare de către un serviciu media audiovizual de televiziune.

Totodată, membrii CA au constatat relevanța aplicării unor sancțiuni mai dure în asemenea cazuri, însă, conform CSMA, la prima abatere furnizorul poate fi sancționat doar cu avertizare publică.

În acest context, s-a menționat că în prezent se elaborează proiectul regulamentului cu privire la conținuturile audiovizuale și acest caz este un imbold ca să se revadă aspectele legate de modul în care mass-media reflectă cazurile de suicid, în special în cazul minorilor. De asemenea, urmează de preluat practica internațională și de obligat furnizorii ca subiectele difuzate, care țin de suicid, neapărat să fie însoțite de informația unde poate fi găsi ajutor, cel puțin suport de consiliere. Descrierea metodelor de sinucidere tot este o problemă foarte mare a programului dat, fapt ce determină includerea în Regulamentul cu privire la conținuturile audiovizuale a unor reguli suplimentare.

Membrii CA au luat în calcul și faptul că, din punct de vedere jurnalistic, programul „Vorbește Moldova”/Ancheta rudelor poate fi văzut ca o rugămintă din partea rudelor de a cere ajutorul instanțelor respective. Poate fi înțeleasă și poziția mamei, care a venit în studio și a povestit cu amănunte ce s-a întâmplat și nu s-a gândit la celălalt copil minor al ei. Însă, nu poate fi justificat comportamentul moderatoarei, care, în repetate rânduri, a insistat să i se răspundă la întrebări foarte concrete, cu detalii, despre ce și cum s-a întâmplat. Un asemenea comportament jurnalistic trebuie penalizat.

Membrii CA au concluzionat că programul conține numeroase abateri de la legislația audiovizuală și nu numai, iar la bază ar sta senzaționalul și nu interesul public.

Având în vedere cele expuse, membrii CA au constatat că emisiunea a fost difuzată cu încălcarea prevederilor art. 13 alin. (13) și ale art. 15 alin. (6) din CSMA.

În temeiul prevederilor Codului serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018,

Consiliul Audiovizualului al Republicii Moldova DECIDE:

1. Se ia act de rezultatele monitorizării serviciului media audiovizual de televiziune „Prime”.
2. Se admite petiția Asociației Obștești „Centrul pentru Jurnalism Independent” nr. 54/CJI din 08.12.2022.
3. Se sancționează cu avertizare publică „General Media Group Corp” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Prime”, pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (13) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (3) lit. a) din Cod.
4. Se sancționează cu avertizare publică „General Media Group Corp” SRL, fondatoarea serviciului media audiovizual de televiziune „Prime”, pentru încălcarea prevederilor art. 15 alin. (6) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, în conformitate cu art. 84 alin. (3) lit. a) din Cod.
5. În conformitate cu prevederile art. 84 alin. (11) și (12) din Codul serviciilor media audiovizuale al Republicii Moldova nr. 174/2018, furnizorul de servicii media audiovizuale „General Media Group Corp” SRL este obligat să difuzeze textul sancțiunii în următoarele 48 de ore de la data adoptării deciziei privind aplicarea sancțiunii, sonor și/sau vizual, de cel puțin 3 ori, în orele de maximă audiență, din care o dată în principalul program audiovizual de știri, în cazul serviciilor media audiovizuale generaliste și/sau de știri:

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu avertizare publică serviciul media audiovizual de televiziune „Prime” pentru încălcarea prevederilor art. 13 alin. (13), conform cărora: „Difuzarea în reluare a programelor audiovizuale trebuie să fie însoțită de mențiunea „Reluare” pe întreaga durată a difuzării acestora, cu excepția operelor cinematografice.”

Consiliul Audiovizualului a sancționat cu avertizare publică serviciul media audiovizual de televiziune „Prime” pentru încălcarea prevederilor art. 15 alin. (6), conform cărora: „În serviciile media audiovizuale liniare se interzice difuzarea programelor audiovizuale susceptibile de a afecta dezvoltarea fizică, mintală sau morală a minorilor, în special a celor ce conțin scene de pornografie sau de violență nejustificată.”

6. Prezenta decizie poate fi contestată în ordine de contencios administrativ la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani (MD-2068, mun. Chișinău, str. Kiev nr. 3), în termen de 30 de zile din data comunicării acesteia, fără a fi necesară depunerea unei cereri prealabile.

7. Controlul asupra executării prezentei decizii se pune în sarcina Direcției control servicii media audiovizuale.

8. Prezenta decizie intră în vigoare la data adoptării, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova și pe pagina web oficială a Consiliului Audiovizualului al Republicii Moldova.

PREȘEDINTĂ

Liliana VIȚU-EȘANU